

צ'בזטי מזהר"ן

תנינא

דף מ.

עם

ביאור חברותא
ללימוד בעיון

תורה פה

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מה גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר
(ה"מ שמו שמה)

פה [א] **צריך** לזוהר מאד שלא לאכול פרי שלא נתבשלה כל צרכה. וכמו שאסור לקוץ אילן בלא זמנו, כשארוז'ל (ב"ב כו.) [ב] כן אסור לתלוש פרי קודם בישולה, וכן אסור לאוכלה. והאוכל פרי קודם גמר בישולה יכולה להזיק לו מאד לנשמתו, כי יוכל לאבד נפשו ע"ז. כי הפרי כל זמן שהיא צריכה להתגדל יש לה כח המושך [ג] כי הוא צריכה חיות להתגדל וע"כ בוודאי יש לה כח המושך שמושכת יניקתה וחיותה. וכשתולשין אותה קודם זמנה קודם שנתבשלה עדיין כל צרכה, עדיין יש לה כח המושך. כי כשמתבשלת כל צרכה שוב פסק ממנה כח המושך, כי אינה צריכה עוד למשוך חיות. אבל כשצריכה להתבשל עוד עדיין יש לה הכח המושך. וע"כ זה האוכלה קודם גמר בישולה, תוכל הפרי למשוך לעצמה חיות הנפש של זה האדם, מאחר שעדיין יש להפרי כח המושך כנ"ל, ע"כ תוכל הפרי למשוך לעצמה חיות נפשו, ויוכל לאבד נפשו. ועכ"ז, אם מברך הברכה של הפרי בכונה ובריאת שמים אזי יוכל להנצל מזה. וגם אם הוא חוק ביותר בעבודת ה', יוכל ג"כ להוציא עוד חיות מהפרי ולמצוא שם אבידות [ד]. כי יש דברים אבודים, ויש בזה דברים נפלאים, סודות נסתרים ונוראים מאד רזון עילאין. והעיקר שהאדם צריך לזוהר מזה מאד, היינו שלא לאכול פרי קודם שנתבשלה כל צרכה. ודע כי גם כשמבשלין הפירות לבייתו אינו מועיל לזה. אבל אם הפירות שלא נתבשלו כל צרכן על האילן, הם מונחים איזה זמן עד שנעשין מבושלין מאליהן בתלוש, זה מועיל, ומותר לאוכלן. וזה דומה כמו האדם שהוא יגע והוא מרחק רחופות הרבה בפיו [ה] (שקורין סאפין) עד אשר ינוה. כמו כן אלו הפירות שנתלשו קודם שנתבשלו כל צרכן צריך להמתין עד שינוחו מרחיפתן ואז יש היתר לאוכלן : והדברים סתומים :

ודע שיש מלאך, ותחתיו כמה ממונים וכולם אוהזים בידם שופרות. והם עומדים והופרים תמיד, ומחפשים תמיד אחר אבידות. והם תוקעים תקיעה תרועה ואח"כ הוזרים ותוקעים תקיעה. וכשהם מוצאים איזה אבידה נעשה רעש ושמהה גדולה. כי יש כמה דברים אבודים, היינו מה שאובדים אבידות הרבה ע"י התאוות בבחי' **תאוות רשעים תאבד** (תהלים קיב) ואפי' מי שהוא צדיק הוא אובד ג"כ לפעמים, בבחי' **יש צדיק אובד בצדיקו** (קהלת ז). ואפי' הצדיקים החופרין ומבקשים אחר אבידות [ז] הם אובדים ג"כ לפעמים, בבחי' **יחפרו ויאבדו** (תהלים פג), שאפי' החופרים אחר אבידות, הוזרים ואובדים לפעמים, וזה בחי' **עת לאבד** (קהלת ג). וזה **תאוות רשעים תאבד** ר"ת **תר"ת**. כי המלאכים המחפשים אחר האבידות

שהם בחי' **תאוות רשעים תאבד**, הם אוהזים בידם שופרות ותוקעים **תר"ת** כנ"ל. וגם הזכיר אז שקשה מאד מאד להיות מקבל [ו]. וגם הזכיר אז קנאת סופרים תרבה חכמה (ב"ב כא). ולא ביאר כל זה, כי הם דברים סתומים והתומים גם נשכה קצת, כי לא כתבתם בזמנו כ"א בדרך רמז [י] (כאשר נדפס כבר בהדפסה ראשונה [י]). **וואמר**, שכל הנ"ל דהיינו ענין כוונת אלול שהם תיקון לפגם הכרית [י] וענין הפירות הנ"ל, וענין זה של המלאך וכו' כנ"ל, הכל אחד. ויש בזה רזון גדולים :

פט [י] **הדעת** משדך כל השידוכים [י] כי כל השידוכים הם שני הפכים והדעת הוא המתווך בין שני הפכים [י] על כן כל השידוכים שבעולם כולם נעשים על ידי הבר דעת שיש בעולם. וע"כ לפעמים קשה למצוא זוגו, כי לפעמים שני המשודכים רחוקים מאד והם שני הפכים ביותר זה מזה, ע"כ קשה למצוא זוגו. והתיקון לזה, שצריך שיבוא להבר דעת לשמוע תורה מפיו ועל ידי זה יכול למצוא השידוך שלו. כי כל זמן שהדעת בכה אזי לפעמים אי אפשר לחבר המשודכים כשהם בהיפך גדול זה מזה, כי לפעמים הם בהיפך גדול מאד זה מזה כנ"ל, ואז אי אפשר להדעת לחבר אותם כל זמן שהדעת בכה. על כן צריך לשמוע תורה מפיו שאז יוצא הדעת בבחי' **מפיו דעת ותבונה** [י] (משלי ב), ואזי כשיוצא הדעת מכה אל הפועל אזי יכול לשדכם אף אם הם בהיפך גדול זה מזה. וזה אותיות **שידוך** ר"ת (מלאכי ב) **כי לפני כהן ישמרו דעת ותורה** וזהו **יבקשו מפיהו** כי צריך לבקש התורה מפיו דווקא כדי להוציא הדעת מכה אל הפועל כנ"ל, ועל כן צריך לשמוע תורה דווקא מפיו. אף שגם בדיבורים פשוטים של הבר דעת יש בהם גם כן דעת, אף על פי כן צריך לשמוע תורה דווקא. כי התורה נקראת כלה כמו שאמרו חז"ל (פסחים מט ע"ב) אל תקרי **מורשה** [י] אלא מאורסה. ויש בה גם כן שני הפכים כי יש בה שני מיני אותיות [י]. וכשהצדיק אומר תורה הוא בחי' משדך שידוכין כי דברי תורה עניים במקום זה ועשירים במקום אחר (ירושלמי ר"ה פרק ראווה ב"ד [י]) וצריך לחבר דברי תורה במקום למקום, כי מחברים דברי תורה ממקומות מפורזים שהם רחוקים זה מזה ומחברים אותם יחד ועל ידי זה נעשה ההידוש שמחדשים. נמצא כשהצדיק הבר דעת אומר תורה הוא משדך שידוכים. ע"כ צריכין לשמוע מפיו תורה דווקא ועל ידי זה יכולין למצוא זוגו כנ"ל :

צ [י] **מעם** על שבירת כלי הרם בשעת השידוך [י], הוא כב' ענינים. כי באמת צריכין לזוהר מאד מאד שלא לגרש את אשתו [י], כי ארוז'ל (עירובין מא ע"ב) ג' אינם

תורה אור
תורה פה
תהלים קיב (י) וישע יראה
[קצט] שני יתרו ויגס מאות
רשעים תאבד:
קהלת ז (טו) את הפל ראיתי
בימי קבלי יש צדיק אבד
בצדיקו ויש רשע פאריו
קרעתו:
תהלים פג (יה) יבשו ויחללו
עדי עד ויחפרו ויאבדו:
קהלת ג (ו) עת לבקש ועת
לאבד עת לשמור ועת
להשליך:
תורה פט
משלי ב (ו) כי יקוץ יתן
הקכה מפיו דעת ותבונה:
מלאכי ב (ו) כי לפני כהן
ישמרו דעת ותורה יבקשו
מפיהו פי מלאך ידוד צבאות
הוא:
דברים וזאת הברכה לג (ד)
תורה צוה לנו משה מן השם
קהלת יקב:

¹ עיין תורה ד' בחלק ראשון [עיקר הדעת אחדות חסדים וגבורות]
² בתקפא (משלי י) ובתשכט תוקן
³ דברים לג ד'
⁴ עיין הקדמת זוהר [דף ג:] אנתון רברבין ונתון זעירין [עוד עיין זוהר תצווה קפ: ופקודי רכת: ותרומה קלב. ופנחס רכ. ויצא קנט: וזוהר חדש שיר השירים פא:]
⁵ בתולד יש כאן ד' תיבות נוספות- אנתון רברבין ונתון זעירין
⁶ פרק ג' הלכה ה'
⁷ לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
⁸ עיין משנה ברורה סימן תקס ס"ק ט' בשם אליהו רבה סימן תקס ס"ק ו', ועי"ש במשבצות חב"ס ס"ק ד', ועיין שדה חמד מערכת ו' אות יב שהוא מנהג אשכנזים וקצת מעדות המזרח, ועיין ערוך השלחן סימן נ' סעיף כו, ובלקוטי מהרי"ח ח"ג סדר נשואין (דף קנט. מהד' סיגט תרס). ובספר מטעמים ערך חתן וכלה אות ח', ובשלחן העור ח"א דף נב. ועיין לעיל חלק ראשון תורה ס' אות ח' [דף עג]. ותורה רסה.
⁹ עיין שיש"ח ח"ב סימן כו שרבינו החמיר בזה מאד, מאידך עי"ש סימן רכג שאמר לאחוזו להתגרש.
¹⁰ ככתוב בדברים כ' י' ועיין גם בבא קמא דף צא:
¹¹ עיין לק"ה חוקת מטלטלין ד' ז'
¹² גם בדפור' תולד - הוא, ומתולד - היא
¹³ גם בדפור' תולד - למשוך, בתולד - למשוך (אלא שהו' קצר ונראה למשוך) ומתולד - להמשיך
¹⁴ י' ז' ח"כ האם טוב עליהן כן יוכל פרי שלא נמנה כדי למלא צרכיהן של בני משפלה
¹⁵ בתקפא- בב תו
¹⁶ נמצא כבר בדפור' ובלבד המהורות עד תולד נדפס נוד"ס בפתח- סאפין, ומתולד נמחק. ובמנוקדים נדפס סאפין בקמץ
¹⁷ עיין לעיל תורה קפח
¹⁸ עיין שיהות הר"ן סוף סימן קפ, וספר המדות ערך נהנה מאחרים אותיות ב' ו' ז', גם עיין שיהות הר"ן קנ. ותורה סו אות ג' הנצרך לבריית רחוק מאמת, ובלק"ה מתנת שכיב טרע ב' ב'.
¹⁹ נכתב בסוגריום בתקפא.
²⁰ הכונה שכל הסיפא מתיבות והדברים סתומין עד כאן אינם בדפוס ראשון משנת תקס"א אלא בר"פ בלבד. ובשיחות הר"ן סימן קפ ביאר קצת יותר מכאן. גם עיין לק"ה ברכת הפירות הלכה ה', ועלים לתרומו סימן טד (או עא) מכתב בניסן בתקצב.
²¹ בדפור' - ודע
²² כנ"ל בתורה פו תנינא ובתורה ו'. ועיין קדושין ב'. דרכו של איש לחזר אחר אשה וכו' משל לאדם שאבדה לו אבידה
²³ לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
²⁴ מה הוא לשון שידוך עיין שיש"ח י"ד סימן רכח סעיף מג הגהת הרמ"א - שידוך (פירוש המודווגין עצמם יקראו משודכים מענין ומצאן מנחה (רות א, ט) כי תרגום ותשקוט הארץ (שופטים ה, לא) ושדיכת ארעא)

¹ לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
² ככתוב בדברים כ' י' ועיין גם בבא קמא דף צא:
³ עיין לק"ה חוקת מטלטלין ד' ז'
⁴ גם בדפור' תולד - הוא, ומתולד - היא
⁵ גם בדפור' תולד - למשוך, בתולד - למשוך (אלא שהו' קצר ונראה למשוך) ומתולד - להמשיך
⁶ י' ז' ח"כ האם טוב עליהן כן יוכל פרי שלא נמנה כדי למלא צרכיהן של בני משפלה
⁷ בתקפא- בב תו
⁸ נמצא כבר בדפור' ובלבד המהורות עד תולד נדפס נוד"ס בפתח- סאפין, ומתולד נמחק. ובמנוקדים נדפס סאפין בקמץ
⁹ עיין לעיל תורה קפח
¹⁰ עיין שיהות הר"ן סוף סימן קפ, וספר המדות ערך נהנה מאחרים אותיות ב' ו' ז', גם עיין שיהות הר"ן קנ. ותורה סו אות ג' הנצרך לבריית רחוק מאמת, ובלק"ה מתנת שכיב טרע ב' ב'.
¹¹ נכתב בסוגריום בתקפא.
¹² הכונה שכל הסיפא מתיבות והדברים סתומין עד כאן אינם בדפוס ראשון משנת תקס"א אלא בר"פ בלבד. ובשיחות הר"ן סימן קפ ביאר קצת יותר מכאן. גם עיין לק"ה ברכת הפירות הלכה ה', ועלים לתרומו סימן טד (או עא) מכתב בניסן בתקצב.
¹³ בדפור' - ודע
¹⁴ כנ"ל בתורה פו תנינא ובתורה ו'. ועיין קדושין ב'. דרכו של איש לחזר אחר אשה וכו' משל לאדם שאבדה לו אבידה
¹⁵ לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
¹⁶ מה הוא לשון שידוך עיין שיש"ח י"ד סימן רכח סעיף מג הגהת הרמ"א - שידוך (פירוש המודווגין עצמם יקראו משודכים מענין ומצאן מנחה (רות א, ט) כי תרגום ותשקוט הארץ (שופטים ה, לא) ושדיכת ארעא)

מאמר צריך להזהר מאכילת פרי שלא נתבשל מספה"ק ליקוטי מוהר"ן

זמן ומקום אמירת התורה
לא ידוע מתי והיכן

פתיחה

תורה זו קשורה מאד לתורה הקודמת תורה פז כמבואר בסוף. כי כאן מדבר מעניין חיפוש אבדות ושם מדבר מכוונות אלול שעל ידם מוצא את בת זוגו האבודה ועל ידם תהיה נוטה רצונה אליו. כאן מזהיר רבנו מאכילת פרי קודם בישולו שיכול להזיק לנפש האוכל. והטעם נראה שכיון שגידול הפרי הוא ע"י מציאת האבדות שהם ניצוצות הקדושים שנפלו בשבירת הכלים וכיון שמציאתם והעלאתם לשרשם הוא תיקון העולם, הרי שהקוצץ עץ פרי או אוכל פרי קודם שנגמר בישולו מונע מציאת אבדות ותיקון העולם ופוגם פגם גדול, ונראה שזה סוד האיסור של כל תשחית/ב.

ליקוטי הלכות על תורה זו

או"ח ברכת הפירות הלכה ה'
חור"מ חוקת מטלטלין ג' כח המושך של הפרות
חור"מ מציאה ואבידה ב'

שיחות השייך לתורה זו

הרקע לאמירת תורה זו כפי שמובא בחיי מוהר"ן השמטות סימן פ' במעשה הנסיון שהיה לרבינו שמוזכר בתורה רנו, אע"פ שיש עוררין אל אמיתות המעשה עצמו, נראה שרק בנוגע לניסיון של רבנו אבל מה שנוגע לתורה זו היא הסיפא שם אפשר שהוא כן נכון, וזה המסופר שם... והנה האיש הנ"ל היה אז רעב מאד וירא בשוק עומד איש אחד למכור פרי הנקרא "פלאמען" (שויפים) ויקנה מידה גדולה מאד, והפירות לא נגמר בישולם עדיין, והאיש הנ"ל לקח הפירות, ונכנס עמהם לבית אדמו"ר הקדוש, ויאכל הפירות יותר מצרכו, ותיכף אחר אכילתו נחלש מאד, והתחיל לצעוק כי כל אבריו כואבים לו מאד, והחיות יוצא ממנו, וישמעו אנשים מן השוק ויכנסו לחדר שהיה שם ויוציאו אותו להביאו לאכסניא שלו, אבל לא הספיקו להביאו לשם, עד שמת ברחוב. ואחר המעשה הזאת אמר אדמו"ר הקדוש את מאמר "כי תבא בכרך רעך" (תורה רנו) המדבר כשאוכל האדם יותר מצרכו יוכל להוציא ע"ז החיות שלו. וגם אמר אז את המאמר "צריך לזהר שלא לאכול פרי שלא נגמר בישולה" (תורה פח תנינא), ששם מבאר שגם ע"ז יוצא החיות מהאדם/ג.

שיחות הר"ן סימן קפ - פעם אחת אמר לי רבנו זכרונו-לברכה שהיום נראו לו מלאך חדש, ויודע שמו, ויש תחתיו ממנים, ויש להם שופרות בידם, והם תוקעים תקיעה, ואחר-כך תרועה, ואחר-כך חוֹזְרִים ותוקעים תקיעה, והם פלם חוֹפְרִים ומבקשים אחר אבדות, כי יש דברים אבודים הרבה. וזה בחינת: "תאנות רשעים תאבד" (תהלים קיב, י), ראשי-תבות תר"ת, "חפרו ויאבדו" (שם פג, ח). ולפעמים הצדיק בעצמו שמחפש אחר אבדות - הוא בעצמו אוכל לפעמים. וזה בחינת: "יש צדיק אוכל בצדקו" (קהלת ז, טו). ואז הצדיק עושה תשובה על אותו החטא שעל-ידו באין אבדות; ובודאי אין להצדיק אותו החטא ממש, רק איזה פגם דק מן הדק מאותו החטא, ואזי בשעושה תשובה שלמה על אותו הפגם הדק שיש לו מאותו החטא, אזי אחר-כך חוזר ומוציא אבדות נוראות, וכשמוציא נעשה שמחה ורעש גדול. ואמר אז: שקשה מאד מאד להיות מקבל; וכפי הנראה הוא שמקבל מדיק ופוגם בענין האבדות, שעל-ידי זה באין אבדות - כך נראה לי מדבריו. והדברים שתומים ונפלאים ונוראים מאד. ועין מזה בספר ליקוטי תנינא (בסימן פ"ח) מענין הפגנות אלול שמסגל לפגם הברית, ומענין הפרות שלא נתבשלו, פי הכל אחד עם הנזכר לעיל. כך שמעתי בפרוש מפיו הקדוש, ואין אתנו יודע עד מה:

זמרת הארץ - תורה פח תנינא - עיקר שלימות גידול הארץ בקדושה כראוי הוא בא"י. וע"כ שם עיקר כל המצות הנוהגות בגידולי הארץ לקט שכחה ופאה ושביעית וכל כיוצא בזה. ושם צריכים לזהר ביותר שלא לקוץ אילן קודם זמנו ופרי קודם בישולה. וזה בחינת מה שמבואר במס' שביעית (פ"ד) מאימתי אוכלין פרות האילן בשביעית וכו' וכל האילן כיון שבא לעונת המעשרות מותר לקוצצו וכו' ע"ש בפירוש הר"ב (וצריכין לבאר עוד בזה).

וכן עיקר קיבוץ האבדות הוא לא"י כמו שכתוב ביום ההוא יתקע בשופר גדול וגו' ובאו האובדים וגו' והשתחו לר' בהר הקודש בירושלים, ונאמר בונה ירושלים ד' נדחי ישראל יכנס. וזה בחי' מה שמבואר בפנים מענין המלאך וכו' ומחפשים תמיד אחר האבדות והם תוקעים תר"ת שזה בחינת ביום ההוא יתקע כנ"ל. וע"כ כיבוש יריחו שהוא הכיבוש הראשון של א"י היא ע"י שופרות.

^א ג' עד ח אלול תשעו ירושלים

^ב דלכאורה זו תימה מה כל כך איכפת לתורה מגשמיות העוה"ז שהוא הבל והולך לכליה ובעצמו אין לו חלק בנצחיות הנשמה. רק כיון שיש בו ניצוצות שהאפשרות להעלות אותן הן רק ע"י האחיזה בגשמיות המלבשת אותן לכן נאסר השחתת הגשמיות.

^ג תימה כיון שנאמרו באותו זמן מדוע לא נדפסו באותו חלק בליקוטי מוהר"ן אלא אחד בקמא והשני בתנינא.

ומחמת שענין מציאת זוונו כנ"ל בסי' פ"ז שייך ג"כ לענין מציאת האבידות שע"י המלאך הנ"ל ע"כ אמר אברהם הוא ישלח מלאכו לפניך וגו'. וזה שנאמר גם לעתיד (מלאכי ג') הנני שולח מלאכי ופינה דרך לפני (בחינת דרך הנ"ל בסי' כי חופרים תמיד ומחפשים אחר אבידות ע"כ נאמר נשלחה אנשים לפנינו ויחפרו לנו את הארץ וישיבו אותנו דבר את הדרך אשר נעלה שם וגו'. וכן אצל יהושע נאמר ששלח לחפור את הארץ לחפור דיקא.

ומחמת שגם הצדיקים החופרים ומבקשים אחר האבידות חוזרים ואובדים לפעמים וזה בחינת עת לאבד וכמבואר במ"א. **דהיינו כי ע"י שאובדים איזו אבידות נתעוררים ביותר לחפש אחר אבידתם עד שמוצאים עי"ז גם אבידות אחרות ביותר.** וזה בחינת על מה אבדה ארץ וגו' היינו שאבדה את יושביה שגלו ממנה. כי אע"פ ששם בא"י מוצאים כל האבידות כנ"ל אעפ"כ גם היא יש לה אבידות כי גם היא אובדת לפעמים בבחינת יש צדיק אובד בצדקו. וזה בכדי שע"י ימצא לה אבידות יתירות ביותר כנ"ל. וזה בחינת מה שאמרו רז"ל לא גלו ישראל אלא כדי שיתוספו עליהם גרים היינו כנ"ל. ויש בענין זה דברים נפלאים וכו' כמבואר בפנים. כי יש כמה אבידות הבאים ע"י תאוות וכו' היינו כי זה ג"כ בחינת שאוכל פרי קודם זמן בישולה. ובחי' זו מצינו לפעמים גם אצל הצדיקים הגדולים ע"ד שאמרו ז"ל ראוייה היתה בת שבע לדוד אלא שאכלה פגה. ואמרו רז"ל ג"כ לא היה דוד ראוי לאותה מעשה וכו' אלא כדי להורות תשובה ליחיד היינו כנ"ל. שבא לבחי' אבידה וע"י זה נמצאו דברים אבודים ביותר כי האיר עי"ז דייקא דרך התשובה בעולם. וע"ד זה אמרו רז"ל ג"כ משל לבת מלך שאבדה וכו' ושמוחו גם שאר האובדים לקראתה. כי ע"י שיחפשו וימצאו האבידות של הבת מלך עי"ז יהיו נמצאים ממילא גם אבידתם היינו ג"כ כנ"ל. וזה שאמרו רז"ל ג"כ ואתחנן אל ד' לאמר מהו לאמר אמר משה לפני הקב"ה רבש"ע יכתב חטא שלי לדורות משל למלך שאמר כל מי שאכל מפגי שביעית מחזירין אותו בקומפין (ע"ש במפרשים כי אסור לאכול בשביעית פירות שלא נגמר בישולם). הלכה אשה אחת לקטה ואכלה התחילו לחזור אותה בקומפין אמרה האשה למלך בבקשה ממך יתלו הפגין הללו על צוארי שלא יהיו אומרים נמצא בי דבר כישופין או ניאוף וכו' היינו כנ"ל. כי יש אבידות שבאים ח"ו ע"י עבירות גמורות. ויש אבידות שהם רק בבחינת האוכל פרי קודם בישולה. אך גם זה צריך תיקון כנ"ל ואז יוכל להיות שימצא עי"ז דייקא דברים אבודים ביותר. שזה בחינת מה שנשאר משה במדבר כדי להעלות ולהחזיר עי"ז כל מתי מדבר ולהוציא ישראל מגלותם כמו שאמרו רז"ל. ויש עוד הרבה לבאר בזה ומוכן בנקל להמעין. וזה שאמרו רז"ל ויתא ראשי עם וגו' משל לשפחה שהלכה למעין ונפל מידה כד של חרס וכו' ואח"כ באה בת מלך והפילה כד של זהב וכו' היינו ממש כנ"ל:

עד כאן השיחות

הקדמה

רבנו מתחיל כאן מהאיסור לאכול פרי שלא נתבשל כל צרכו דהיינו פרי בוסר שכיון שלא גמר למשוך לעצמו חיות יכול למשוך חיות מהאדם האוכל אותו ולהזיק לו. ובהמשך מבאר כאילו עניין חדש עניין המלאכים שתוקעים בשופרות וחופרים ומחפשים אבדות. ובסוף התורה רומז רבנו שהקשר בין הרישא לסיפא היא סוד כוונות אלול שנתבאר בתורה הקודמת תורה פז תנינא. ובכלליות נראה הכל סתום ונעלם דהיינו הרישא לעצמה לא מובן והסיפא לעצמה והקשר ביניהן.

ולבאר תורה קשה זו בדרך אפשר נ"ל להקדים עניין הניצוצות הקדושים שהוא עניין רוחני נעלם. עפ"י האריז"ל שבתחילת הבריאה נברא העולם בדרך של שבירת כלים שהם שרש לכל הרע והסתרת האמת בעולם (סוד אורות הנקודים ט"לאו מעיני א"ק ולא סבלו אותם הכלים וגשזכו) עד שחזר ונברא עליו עולם של תיקון השברים, (סוד אורות הנקודים ט"ס אור מה החשך ט"לאו ממלח א"ק נצח"י עולם התיקון) בחי' "ויהי ערב ויהי בקר" דהיינו שהערבוב קדם לאור שבו שייך ביקורת ותיקון. (השבירה היתה בשם ב"ן דהיינו מילוי הויה פשוט שהוא בחי' נוקבא, והתיקון בשם הויה במילוי אלפין שהוא שם מ"ה בחי' דכר/ו¹). (וזה בחי' שע"כ אע"פ שאדם נברא ראשון הנוק' אשתו שלטה בו והחטיאה אותו בבחי' עולם הקלקול שקדם לעולם התיקון שהתחיל באברהם אבינו שהוא התחיל בתיקון החטא) וזה בחי' המבואר בתחילת הע"ח שהעולם (וכן כל עולם וכל מדרגה) נברא באופן שקדם לו צמצום האור לצדדים דהיינו סילוק והעלמת האלוקות ושם במקום הפנוי המשיך קו אלוקות מצומצם ובו ברא עולם. נמצא הכלל שתמיד החלל הפנוי קודם לאור האלוקות הממלא אותו. וזה יסוד כל הבריאה שנבראה בסוד התשובה שתחילה מאיר אור גדול ואח"כ נעלם (בחי' מסתלק לצדדים ומשאר חלל פנוי) ומכאן הרשימו צריך להתחזק באמונה ולבנות עולם חדש באותו חלל שנשאר ע"י הארת אמת מצומצמת שמאירה לו/ו². וזה עיקר כוונות אלול כמבואר בתורה ו' כיצד ע"י שמומן עצמו לשוב מאיר לו שם אהי-ה באור גדול (מעולם הבינה עולם

¹ נראה שזה בחי' שפלות וענוה בחי' דוד המלך ומשה רבנו, כי שם ב"ן במלכות דלית לה מגרמא כלום שזה בחי' שפלות ושם מה רומז לענוה בחי' חכמה, כח-מה, מה כוחי, שרק על ידה זוכים לענוה באמת וכמבואר בתורה קצו שע"י לשה"ר נפרד החכמה מהענוה ונעשית ענוה פסולה. (והחילוק בין ענוה לשפלות ביאר התפארת ישראל על המשנה באבות מאד מאד הוי שפל רוח, שהשפל לא מכיר בערך עצמו והעניו מכיר בערך עצמו. והביאור נ"ל כי השפל בחי' מלכות שבאמת אין לה מעצמה כלום והיא רק בחי' מקבל וזה בחי' דוד המלך שמבואר בכהאריז"ל שלכן היה צריך להיות נפל וחי רק ע"י שאדם הראשון או האבות נתנו לו שנים משלהם, וזה בחי' שונא מתנות יחיה כי האוהב מתנות הוא בחי' מקבל בחי' מלכות שמצד מהותה היא יורדת מוות אם אינה קשורה למקור החיים שחזן ממנה. לעומת זה העניו הוא בחי' ספירת היסוד שכל השפע נמצא אצלו ורק צריך תמיד לזכור שכל זה אינו שלו אלא הוא רק מעבר בלבד, ועל כן פגם הברית הוא בחי' גאוה כמבואר בתורה קל ותורה יא אות ג' כי אם שוכח שהוא רק מעבר בלבד ומייחס כל השפע לעצמו וכאילו הוא המשפיע ומקור השפע זה גאוה ופגם הברית. וזו הייתה מעלת משה רבינו כמבואר במדרש ויקרא רבה א' טו שאע"פ שעשה ניסים ובקע את הים והוריד מן, הרגיש שאינו ראוי להיכנס לאהל מועד ומבואר שם מי שאין בו דעת הזו איז נבלה טובה ממנו ע"ש.

² עיין לק"ה ר"ח ג' ג' שזה בחי' יציאת מצרים וימי הספירה ושבעות שבו חזר האור הראשון שהאיר ביציאת מצרים וכן בכל שנה בליל הסדר מאיר אור למעלה מהמדרגה ונעלם למחר וע"י מט ימי ספירה זוכים בו שוב בכלים בחג השבעות דהיינו חג מתן תורה.

התשובה) ואח"כ חוזר שם אהי-ה ומאיר בבחי' אחר ומשם כל הניסיונות שמנסים את האדם אם הוא ראוי לאור הזה שיחזור ביושר ומכח הרושם של אור הראשון עומד בניסיונות ועי"ז נעשים לו כלים לקבל האור כראוי, ורבנו בתורה ו' מבאר היטב כיצד עי"ז כוונות אלול עומדים בניסיונות האלה, ניסיון הירידה "אציע שאול" וניסיון העלייה "אם אסק שמים" להיות בקי בדרכי התשובה בין בימי הקטנות מוחין ובין ימי הגדלות מוחין.

וכך היה בבריאה כמבואר בע"ח שתחילה יצאו אורות העקודים מהפה של א"ק והוא בחי' עולם נפלא עולם השכר שנוכה בו לעתיד לבוא, ואח"כ יצאו אורות הנקודים מעיני א"ק אורות בכלים חלשים שנשברו והוא עולם הקלקול הנ"ל, ואח"כ יצאו אורות הברודים ממצח א"ק ונתלכשו היטב בכלים, והן עולם התיקון שבכוחו צריך האדם בעולם הזה לתקן את עולם הקלקול, נמצא שתחילה האיר אור השכר השלם ואח"כ נעלם ונשבר ואח"כ קבלנו אור תורה שעל ידו נעשה כלים לאור הראשון. והיינו סוד התשובה הנ"ל. והכל כדי שהשכר שנקבל בסוף לא יהיה לחם חנם שהבושה קשורה בו אלא שכר עבודתינו ובחירתנו בטוב מתוך רוב רע של עולם העשייה שלנו.

סוד עולם הקלקול הנ"ל מבואר בספר טל אורות פי"ח שהוא עולם שלם של כלים שבורים דהיינו ניצוצות קדושים מעורב טוב ברע של עולם העשייה שכידוע רובו רע, וכלים השבורים האלה דהיינו ניצוצות קדושה הם בחי' בכח של כל טוב שיש בעולם הזה. דהיינו אע"פ שהשבירת כלים היא בחי' העלמת האמת ושרש לכל הרע בעולם אבל הניצוץ קדוש שמחיה אותה הוא בחי' הבכח של כל הטוב בעולם דהיינו כל יופי וטעם טוב וכל איזה גורם הנאה שיש בעוה"ז, כי הוא בחי' כח היוליא¹ שנמצא בעולם דהיינו יסוד ראשון בבחי' בכח לא מוגדר, שע"י שמאירים בו אור מה החדש של עולם התיקון מגדירים אותו לכלי של טוב.

והניצוצות הקדושים שברי הכלים הנ"ל הם כלל כל האבידות שבעולם והאדם בא לעולם על מנת לחפש ולמצא האבידות, והעיקר מוצאים הצדיקים כמבואר בתורה קפח וכוחם גם אנו יכולים למצא, ועיין בזה לק"ה ברכת הפרות ה' א'.

עי"ש שגידול הפירות הוא בחי' מציאת הניצוצות. ואולי כי איתא במדרש (ב"ר י' ו')² אין לך עשב שאין לו מזל (לשון נוזלין מן לבנון להשפיע לו שפע) ומלאך שמכהו³ ואומר לו גדל. ואולי אפ"ל שהזרע הנטמן באדמה שנקב ולא נשאר ממנו אלא כח רוחני⁴, בחי' מלאך והוא בחי' אור מ"ה החדש שמלקט הניצוצות

¹ עץ חיים שער נ (שער קיצור אבי"ע) פרק י - עולם הגלגלים הם י' גלגלים וד' יסודות. הגלגלים נקרא שמים ויסודות ארץ. חומר השמים הוא פשוט ולא מורכב נקרא היולי. וחומר הארץ גם פשוט וקודם שקנה הצורה נקרא תוהו ואחר שקנה הצורה נקרא בוהו ואז נבראו הד' יסודות מחומר וצורה הפשוטים. עי"ש

ועיין רמב"ן בראשית א' א' - שתחילה ברא שמים וארץ, דהיינו שרק שמים וארץ ברא יש מאין. והיש הוא היולי בלא צורה. וזה שאמר אח"כ והארץ היתה תוהו ובוהו, כי תוהו זה החומר הראשון ההיולי שבו נבראה, ובוהו זה תחילת היצירה ועשיית הצורה. ועי"ש.

² עיין שער מאמרי רשב"י - פירוש על פרק שירה - דע כי הנה כל הנבראים שבעוה"ז יש על כל אחד מהם מלאך אחד ושוטר ושר עליו בשמים וזהו סוד מ"ש רז"ל אין עשב למטה שאין מזל עליו למעל' מכה בו ואומר לו גדל ועל ידי השר ההוא הממונה עליו נמשך החיות והשפע אל הנברא ההוא. והנה השר ההוא אינו יכול להשפיע בו עד שהוא יאמר לפני השי"ת השירה הראויה אליו כפי מקורו ועל ידי כן ישפיעו בו ואח"ך הוא ישפיע חיות ומוון אל הנברא ההוא ונמצא כי כל אותן השירות הנז' בפרק שירה הנז' הם מה שמשוררים השרים והמזלות העליונים הממונים על כל התחתונים. והנה מה שאמרו שם בפ' שירה כי כל האומר פרק זה בכל יום זוכה לכל כך המעלות הגדולות הנכתבות שם. הטעם הוא לפי שנודע כי בצלם אלהים עשה את האדם ולכן כמו שכל העליון תלויים ונאחזים בשיעור קומתו ית' הנק' אדם העליון היושב על הכסא כן כל הנברא" התחתון שבעוה"ז הם תלויים ונאחזים בשיעור קומת אדם התחתון וכולם מתברכין על ידו ולכן כשהאדם אומר בכל יום אותם השירות ויודע לכוון כל אלו הנבראים התחתונים איך נרמזים בו ונתלים באיבריו ויאמר אותן השירות הראויות לכל אחד ואחד הנה הוא גורם שפע ומוון (דף ס"ב ע"א) לכל הנבראים התחתונים כי כולם תלויין בו ולכן זוכה לכל המעלות ההם.

³ "ותוצא הארץ דשא עשב מזריע זרע למינהו" מזריע זרע למינהו ראשי תיבות מזל מכאן שכל עשב יש לו מזל מכהו ואומר לו גדל שנאמר אם תשים משטרו בארץ. רצונו לומר לפי שההטה מסרחת ואחר כך צומחת זוהי הכאתו. (חמדת ימים שבויה)

⁴ עיין ביאור נפלא בזה בספר טל אורות (לרבי יעקב מאיר שפילמאן) ח"א פ"ה אות ג' -הנה אנחנו רואים איך שכל דבר המתהווה בעולם מדצח"ם כולם הולכים להתחדש ולהתהוות ע"ז האופן שאבאר ואקח למשל אחת מהם שהוא הצומח כשנוטעים הגרעין בארץ כדי להוציא ממנו אילן הנה הגרעין הזאת ממשיך מהארץ גילוי כח הצמיחה להתהוות מזה עץ עושה פרי כעין הזרע אשר נזרע בארץ ההוא והגרעון הזאת מקבל כוחו מכל הארבע יסודות לגמור מלאכתו והנה אנחנו רואים בחוש איך שכח הרע שבד' יסודות מתחברים לכלות את הגרעין ההוא דהיינו הארץ שהוא יסוד העפר והלחלוחית שבה שהוא יסוד המים וחום האש שתחת הארץ והאוויר המעופשת דשם פועלים בהגרעין להרקיבו ולשבר הכלים שלו ולהפכו ממש מיש לאין ומי שאינו בקי בהטבע לא יאמין כלל שיצא עוד מזאת הגרעון שום דבר דהא לפי ראות העין נרקב ונכלה כל הגרעין ולא נקרא בשם כלל ואעפ"כ אנחנו רואים איך שיוציא אח"כ אילן תקיף ורב, מפני כי האמת הוא שכח הטוב שבגרעון ההוא לא נכלה כלל, וכל מה שנירקב ונתכלה הכל הוא הפסולת שבו, כי אין להרע שליטה אלא בעצמותו דהיינו בהרע והרע מכלה הרע, אבל פנימית הטוב שבגרעין והכח הזה שיש בו להוציא אילן שהוא כח ההויה שיש בו להוות האילן, אין בכוחם לנגוע אפילו בקציהו וכל מה שפעלו היסודות להשחיתה עד שנדמ' להם שהשחיתו אותו אדרבה נהפך הוא אשר כח הטוב שבגרעין שלט בהם וקבל מהד' יסודות הטוב שבהם כדי להוציא אילן והבן ואדרבה כל זמן שלא בא הגרעין לבחינת אין לא היה יכול כלל להוציא פרי מחמת שהפסולת שהיה בהגרעין עיכב כל הויות האילן עד שנתברר הטוב וכל הפסולת כלה והלך לו ע"י הד' יסודות מכח הרע שבהם ונתחברו הטוב שבהם להטוב שבגרעון ועי"ז נתהווה אילן תקיף והבן (וזה סוד הכתוב עת אשר ישלוט האדם באדם לרע לו) וכו' עי"ש.

כפי כוחו שעי"ז הולך וגדל הצמח כפי הניצוצות שמתבררים ונוספים בו, כגון מלאך של זרע התפוח מגדיר ומצייר תפוח מהבכח של ניצוצות שברי הכלים הנ"ל. והמתיקות וכח הזן שבו ועוד כוחות וכל הטוב שבפרי הזן מהניצוצות שברי הכלים שנתבררו ונעשו לפרי בשל וטוב למאכל. וע"י אכילתו עם ברכה בכוונה דהיינו כוונות אלול שהם הדביקות בו ית' בכל מצב בזה משלימים את ברור הניצוצות שבו ועלייתם למקומם בקומת ישראל שממנה נאבדו.

סוד הניצוצות הקדושים שברי הכלים במשל ומילים פשוטות

העולם שלנו הוא מלשון העולם שנעלם בו הקב"ה, כי כך בראו הקב"ה באופן שיסתיר את אמת אלוקותו אע"פ שנמצאת מאד בעולם. ובעץ חיים בתחילתו מבואר שקודם בריאת העולם היה הכל אלוקות ולצורך בריאת עולם צמצם אלוקותו לצדדים ובחלל הפנוי ברא עולם. וצריך להבחין היטב אין הכוונה שתחילה היה משהו ואח"כ עשה חלל ריק. אלא ממש להיפך כי תחילה היה אין סוף אלוקותו ית' שהיא דבר מופשט לגמרי שאין בו שום תפיסה ובתפיסת השכל שלנו הוא בחי' ריק וחלל. וכדי לברא עולם נתן מקום לחשוב שיש מקום שבו אין אלוקות וזה ע"י שהמציא בחי' גשמיות שמעלימה את האמת אלוקות. נמצא שעולם עם כל הגלגלים וככבים הסובבים אותו הוא כמו כדור של גשמיות שמסתיר את האמת, בתוך בחלל אין סוף שנדמה לריק שהוא האמת אלוקותו ית' הגלויה.

ובתוך הכדור הזה ברא עולם שלם של דומם חי צומח מדבר בצורות שונות שהם עוד יותר מסיחים את הדעת מהאמת. ובתוך כל העולם הזה העלים ניצוצות של אמת ע"י שלפני שברא אותו בצורה הנוכחית, האיר בו אור אמת גדול בתוך כלים חלשים ועי"ז נשברו הכלים ונתפזרו ניצוצות אור אמת בכל העולם כולו.

ואח"כ המשיך לעולם אור אמת מצומצם שעל ידו יהיה כח לחפש את ניצוצי האמת בנעלמים בעולם.

נמצא שכל העולם הזה הוא כמשל (המזל צספ טל אורות) למלך שרצה לתת שכר לבני עמו והחביא יהלומים בתוך שטח גדול של רפש וטיט ואמר לעמו היות שרוצה לעשות כתר יפה למלכה לכן מי שימצא יהלום ויביא למלך יתן לו שכר גדול. ובזה מבאר גם כיצד יתכן שאנו נמצא מזה שלא מצאו בדורות ראשונים.

כך יש בתוך כל העולם הזה ניצוצי אלוקות שהם הארת אמת שכשיתגלו כולם אזי תתגלה האמת בעולם להדיא בלי שום הסתרה כמ"ש (ישעיה ל' ב') "ולא יכנף עוד מוריך והיו עיניך רואות את מוריך" וכתוב (ישעיה יא ט') "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים" דהיינו שמציאותו ית' תיהיה כל כך ברורה בעיני השכל עד שהיא תעלים על הגשמיות ואדרבה את הגשמיות שתייהיה מכוסה בדעת יהיה צריך לחפש.

וזה כל עבודת בני האדם בעולם לחפש את הניצוצות אמת האלה שנאבדו בתוך העולם הזה, וכיון שהם ניצוצות אמת מציאתם היא לא בעין הגשמית אלא בעין השכל שבכל כוונה לשם שמים וכל רצון לדביקות בו ית' ובפרט מי שזוכה לכוונות אלול שהם דביקות חזקה בו ית' תמיד זה בעצמו מציאת האבידה דהיינו למצא את הקב"ה בעולם הזה שמעלים אותו. וצ"ע כיון שכל ניצוץ שנמצא הוא עוד הכרה והרגשה בהקב"ה שנוסף ומדוע האמת בעולם לא נעשית יותר ויותר גלויה. אלא בשביל הבחירה נעלם מאיתנו כל הצלחתנו במציאת הניצוצות עד שיושלם הברור ואז ברגע תבוא הגאולה ותאיר אמת מציאותו ית' בקומה שלימה של אור נפלא שנבנתה מניצוצי האמת בכל השנים החשוכות שעברו.

ולפ"ז כל עץ מאכל וכל צמח מאכל וכן כל דבר שנהנים ממנו לשם שמים ומברכים עליו את הקב"ה כיון שעל ידו מגלים את הבעל בית של העולם זה בעצמו מציאת אבידה^א וע"י כל ברכה בכוונה ומעשה לשם שמים בכוונה ובעיקר בלימוד תורה לשמה, אנו מעלים למעלה עוד ניצוץ של אמת שמצאנו בתוך העולם הזה עד שנזכה להעלות את כל ניצוצי האמת מהעולם הזה ואזי לא יהיה כח לעולם הזה להסתיר את האמת וממילא יתקיים מלאה ארץ דעה.

^א ספר טל אורות (לרבי יעקב מאיר שפילמאן) ח"א פ"ה אות ג' - והוא כמו דרך משל מלך אחד שרצה להיטיב לבניו הטבה שלימה שלא יהי' להם נהמא דכסופא ורצה לתת להם עבודה כדי שיחשבו בדעתם שהם הרויחו הטוב הזה ע"י עבודתם ואז יתענגו מאוד מטובתם. הלך המלך ועשה בחכמה להפיל למקום רפש וטיט אבנים יקרות וטובות אשר כל חפצים לא ישוה להם וצוה לבניו שילכו למקום ההוא להעלות האבנים טובות האלה ולנקות אותם מהרפש וטיט לשלחם לאמם המלכה ולעשות מהם עטרות להמלך והמלכה, ועי"ז ירוויחו את שכרם מיגיע כפיהם אשר המה בעצמם יתענגו מהעטרות ההם כל איש ואיש כפי האבן שבירר וניקה מזה יהיה שכרו כי כל אבן ואבן הי' לו טגולה מיוחדת למסתכל בו בתוך העטרה להמשיך להמסתכל כל מיני תענוג חיות ופרנסה וכל טוב (והבן מאוד המשל הזה כי בזה תבין הרבה סודות בענין הברורים והמ"ג שאין לגלות הדברי" בפרט מפורש אך מתוך הדברים אם בעל נפש אתה תבוא על סודם):

והנה מי שיראה אותה מתחילת מלאכתם ללקט האורות מעל פני הבקעה. הנה רואה אותם עדיין עומדים זכים וברורים במלבושי הוד והדר וכל רואם יכירין (יכיר) כי הם בני המלך. אך ברבות הימים כשכבר לקטו מה שהי' בשטח הבקעה על פני הרפש והוכרחו לחפור בעומקי הטיט והצואה לברר את האבנים טובות שנפלו בעומק שמחמת כבדם וגדלם נפלו יותר בעומק וד"ל וכל רואיהם בסוף הימים יחרקו שן ויגיעו ראשם ולא יאמינו כלל שהם בני המלך כי משחת מתואר מראיהם מרוב עסקיהם ברפש וטיט מתחת לארץ ואינו מאמינים כלל שיחזרו עוד לראות פני אביהם המלך כי אין לבוא אל המלך בלבוש שק;

^א כמו שמשפריים על רבי ברוך ממזבז שראה את נכדו בוכה ושאלו על כך, ענה לו שיחקתי עם חברי מחבואים והתחבאתי במקום נפלא, וחיכיתי שימצאוני ולפתע שכחוני והתחילו לשחק במשחק אחר ואני מחכה ומחכה. התחיל הרבי לבכות עמו ואמר הרי זו ממש טענת הקב"ה בראתי עולם להעלם בו ולהתחבאות על מנת שתחפשוני ואתם שכחתם אותי ומשחקים במשחק אחר. (הובא בבוציא דנהורא מהדור' ירושלים תשכ"ב עמ' 28 ד"ה נכדו)

ובזה נבוא לבאר את התורה שלנו

שכל פרי עד שמתבשל, המלאך המגדל אותו כוונתו לכבוד שמים לכן עסוק בליקוט ניצוצות קדושים יעלו למקומן באכילת הפרי ע"י אדם, וזה בחי' שהפרי מושך לו חיות, ואם קוצצים אותו לפני הזמן אזי באכילתו הכח המושך (מיסוד העפר/י²) שבפרי כיון שעדין לא גמר למשוך חיות לבישול הפרי מהקרקע, הוא מושך חיותו מנפש האדם האוכל אותו לפני זמנו. (אין הכוונה לחיות גשמית שהיא ע"י כח גשמי ולא שייך שימשוך לו חיות מנפשו). אבל אם האדם מתגבר בכוונות אלול לברך בכוונה/י² ולאכול בכוונה, אזי ע"י מברר את הניצוצות שנחסרו בפרי ואזי המלאך לא מזיקו. וזה גם האיסור לקצוץ אילן מאכל כיון שאילן מאכל יש לו מלאך שמברר ניצוצות קדושים שע"י מגדלו להביאו לאפשרות שאיש ישראל יברך ויאכל אותו. שזה עיקר תיקון העולם. ומי שקוצץ אותו מקלקל התיקון הזה לכן אסרה התורה לקצוץ אילן פרי אלא לתועלת אחרת שגם היא בחי' ברור ניצוצות קדושים.

וגם המלאכים החופרים ומחפשים אבדות ותוקעים בשופרות הכל הוא עניין הנ"ל, כי הם המלאכים הנ"ל שמגדלים את הצמחים ע"י שמבררים ומוצאים האבדות שהם הניצוצות אלוקות הקדושים של הכלים שבורים, ותוקעים בשופרות כי השופר הוא בחי' תקע בשופר גדול לקבץ גלויותינו ולקבץ נידחים דהיינו לחפש אבדות. וכל זה בדרך אפשר, כפי הנראה מהעיון בתורה זו ובעוד ספרים, ואם שגיתי הוא רחום יכפר עוון, הנני כבר חוזר ב"י.

עד כאן ההקדמה

תורה פח [י"ה]

צריך ליזהר מאד שלא לאכול פרי שלא נתבשלה כל צרכה דהיינו כל פרי בוסר, ואינו איסור

תורה ולא דרבנן אלא עצה והזהרה של רבינו מהטעם שיבואר לקמן וחמירא סכנתה מאיסורא. וכמו שאסור לקוץ אילן הראוי לגדל פרי/י¹⁰ בלא זמנו דהיינו קודם שהזקין ונתמעטו פרותיו בכל שנה עד שלא לראוי לטרוח עבורם, כשארז"ל כמו שאמרו רבותינו ז"ל בגמרא (ב"ב כו. ט"ז/י¹¹) והוא איסור תורה מתריג מצוות שלוקין עליו כמבואר ברמב"ם הלכות מלכים פ"ו, והוא חמור ביותר כי מונע לא רק תיקון הנעשה ע"י פרי אחד אלא את כל התיקונים שאפשר היה לתקן עם כל הפירות שהיו גדלים בו בעתיד כן אסור לתלוש פרי קודם בישולה באופן שמונע ממנו להגיע לבישול/י¹², לפי המבואר לקמן נראה כוונת רבינו שלבד מהטעם הנגלה שהוא איסור של בל תשחית, יש בזה פגם גדול במציאת ניצוצות הקדושים

¹⁰ כמבואר בלק"ה חזקת מטלטלין (ד' ו') עפ"י תורה ע'. וצ"ע אם הוא המלאך האומר לו גדל או כח אחר.

¹¹ עיין שער רוח הקודש להאריז"ל – גם א"ל מורי ז"ל. כי עיקר השגת האדם אל רוח הקדש. תלויה ע"י כונת האדם והחיות בכל ברכת הנהנין. לפי שעל ידם מתבטל כח אותם הקליפות. הנאחזות במאכלים החומריים. ומתדבקים בהם באדם. האוכל אותם. וע"י הברכות שעליהם. הנאמרות בכונה. הוא מסיר מהם הקליפות ההם. ומזכר החומר שלו. ונעשה זך. ומוכן לקבל קדושה.

¹² לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

¹³ ספר החינוך – מצוה תקכט – מדיני המצוה מה שאמרו זכרונם לברכה וב"ק צ"א ע"ב] שלא אסרה תורה שלא לקוץ אילני מאכל אלא בקוצץ אותם דרך השחתה, אבל ודאי מותר לקוץ אותם אם ימצא בדבר תועלת, כגון שיהיו דמי אותו העץ יקרים וזה רצה למוכרו, או לסלק בקציצתו נזק כגון שהיה מוזיק אילנות אחרים טובים ממנו, או מפני שמוזיק בשדות אחרים, בכל צדדין אלו ובכל כיוצא בו מותר. וכל אילן סרק אמרו זכרונם לברכה [שם] שמותר לקוץ ואפילו בשאינו צריך לו, וכל אילן מאכל שהוא זקן מאד עד שאינו עושה אלא מעט פירות שאין ראוי לטרוח בו בשבילן, ואמרו זכרונם לברכה בזית כל שהיא עושה פחות מרובע זיתים מותר לקוץ אותה, ובדקל שיעשה פחות מקב תמרים: וכן הוא ברמב"ם הלכות מלכים פ"ו הלכות ח' ט'.

¹⁴ ככתוב בדברים כ' יט ועיין גם בבא קמא דף צא:

¹⁵ בבא בתרא כו. – רבא בר רב חנן הוה ליה הנהו דיקלי אמיצרא דפרדיסא דרב יוסף הוה אתו צפורי יתבי בדיקלי ונחתי בפרדיסא ומפסדי ליה א"ל זיל קוץ א"ל והא ארחיקי לי א"ל ה"מ לאילנות אבל לגפנים בעינן טפי והא אנן תנן אחד גפנים ואחד כל אילן א"ל ה"מ אילן לאילן וגפנים לגפנים אבל אילן לגפנים בעינן טפי א"ל אנא לא קייצנא דאמר רב האי דיקלא דטעין קבא אסור למקצייה ואמר ר' חנינא לא שכיב שבת ברי אלא דקץ תאנתא בלא זימניה מר אי ניהא ליה ליקוץ.

בבא קמא צא: – אמר רב דיקלא דטעין קבא אסור למקצייה מיתבי כמה יהא בזית ולא יקצצו רובע שאני זיתים דחשיבי א"ר חנינא לא שכיב שיבחת ברי אלא דקץ תאינתא בלא זמנה אמר רבינא ואם היה מעולה בדמים מותר תניא נמי הכי ודברים כ-כ) רק עץ אשר תדע זה אילן מאכל כי לא עץ מאכל הוא זה אילן סרק וכי מאחר שסופו לרבות כל דבר מה ת"ל כי לא עץ מאכל להקדים סרק למאכל יכול אפילו מעולה בדמים ת"ל רק. שמואל אייתי ליה אריסיה תמרי אכיל טעים בהו טעמא דחמרא א"ל מאי האי א"ל ביני גופני קיימי אמר מכחשי בחמרא כולי האי למחר אייתי לי מקורייהו: רב חסדא חזא תאלי בי גופני אמר ליה לאריסיה עקרינהו גופני קני דקלי דקלי לא קני גופני:

¹⁶ כי יש פרי בוסר שעוד לא נגמר גידולו ובתלישתו מוזיקו בידי, אבל יש בוסר שכבר גדל ורק לא נתרכך ונמתק, והוא אם יניחוהו גם בתלוש יכול לגמור בישולו, וכזה מותר לתלוש ורק אסור לקלקלו או לאכלו קודם שמתרכך ונמתק.

האבודים בעולם, שהם נמצאים ע"י גדילת הצמחים ואילנות הראויים לאכילה, ומציאתם הוא תיקון העולם, לכן אסור למנוע גידול ובישול הפרי, וכן אסור לאוכלה בעודו בוסר. דהיינו שלקוף עץ מאכל הוא פגם גדול לכל הפירות שהיו עתידיים לגדול בו לכן אסור מהתורה ולקוף פרי אחד קודם בישולו הוא פגם פרי אחד ואם אוכלו הוא גם סכנה לנפשו.

והאוכל פרי קודם גמר בישולה יכולה להזיק לו מאד לנשמתו, כי יוכל לאבד נפשו ע"י כי הגוף ניזון מגשמיות המזון והנפש מהניצוץ הקדוש רוחני שנתברר ונמצא מלוכב במזון, ועד שנגמר בישול הפרי הוא מברר נצוצות קדושים ומושכם אליו. כי הפרי כל זמן שהיא צריכה להתגדל יש לה כח המושך ע"י יסוד העפר שבו (ט"ז/כ) כי הוא כ"א צריכה חיות להתגדל וע"כ בוודאי יש לה כח המושך שמושכת יניקתה וחיותה שמושך יניקת הגשמיות לגדל את חומר הפרי ומשיכת חיות רוחני דהיינו הניצוץ הקדוש שמתברר ומגדל את הפרי ברוחניות. וכשתולשין אותה קודם זמנה קודם שנתבשלה עדיין כל צרכה, עדיין יש לה כח המושך. כי כשמתבשלת כל צרכה שוב פסק ממנה כח המושך, כי אינה צריכה עוד למושך חיות. אבל כשצריכה להתבשל עוד עדיין יש לה הכח המושך. וע"כ זה האוכלה קודם גמר בישולה, תוכל הפרי למושך לעצמה חיות הנפש של זה האדם, מאחר שעדיין יש להפרי כח המושך כנ"ל, ע"כ תוכל הפרי כ"למושך לעצמה חיות נפשו דהיינו ניצוצות קדושים שכבר עלו ונתחברו בנפשו, ויוכל לאבד נפשו.

ועכ"ז ועם כל זה, אם מברך הברכה של הפרי בכוונה וביראת שמים אזי יוכל להנצל מזה. וגם אם הוא חזק ביותר בעבודת ה', יוכל ג"כ להוציא עוד חיות מהפרי ולמצוא שם אבידות [כ"ז]. נראה כוונתו כאן לכוונות אלול הנ"ל בתורה הקודמת פו תנינא, שעל ידם מוצא אבידותו, כי כוונות אלול הן הדביקות התמידית בהקב"ה בכוונה גדולה בכל מצב כמבואר בתורה ו', לכן גם אם נתלש הפרי קודם זמנו שאז לא גמר הפרי למושך אבודותיו לתוכו, ועל כן נשאר בו כח המושך ועלול למושך חיות מנפש האוכל אותו ויכול להזיקו, אבל מי שאוכלו בכוונות אלול דהיינו דביקות הנ"ל אזי יכול למצא ע"י אפילו אבודותיו של הפרי כזה שנתלש קודם זמנו ובהם יחזור ויחיה את נפשו, דהיינו שאפילו אם כח המושך של הפרי ימושך מנפשו חיות הוא יחזיר חיות לנפשו מהניצוצות שימצא בפרי הזה ע"י כוונתו/כ"ז.

^ט עיין לק"ה חזקת מטלטלין ד' ז'

^כ עיין לקוטי הלכות חו"מ הלכות חזקת מטלטלין הלכה ד' אות ז' – עקר גדול התבואה הוא על ידי כח המושך (כמו שכתב אדוננו מורנו ורבינו זכרנו לברכה במקום אחר). כי התבואה מקבלת הכח המושך מהארץ והעפר ששם עקר כח המושך של כל הדברים, כי ה' יתברך ברא את הארץ ונתן בה כח המושך שתוכל להמשיך חיות לכל הדברים שבעולם, כי הכל היה מן העפר. וכל דבר שבעולם מקבל כח המושך מהעפר ועל ידי זה ממשיך לעצמו חיות. ועל כן התבואה שגדלה מהעפר ומקבלת כח המושך ממנה ועקר כח המושך היא החיות האלקות שנתן ה' יתברך בהארץ שישדה בהכמתו שנתן בה חיות כזה שיהיה לה כח המושך של כל הדברים שבעולם. ועקר החיות האלקות הוא בחינת מ"ה, בחינת ענוה ושפלות שזהו בחינת עפר, כמו שמבאר בהתורה הנ"ל. כי אי אפשר להמשיך חיות אלקות בשלמות כי אם על ידי בחינת ענוה ושפלות בחינת מ"ה. וכל מי שהוא בבחינת ענוה בחינת מ"ה ביותר שוכן אצלו חיותו יתברך יותר בבחינת אשכנח את דבא כנ"ל. ועל כן מחמת שהעפר הוא בחינת ענוה ושפלות על כן שם נעלם חיותו יתברך יותר ועל כן שם הכח המושך של כל הדברים כנ"ל. וזה בחינת תולה ארץ על בלימה, שעקר קיום הארץ שתלויה באויר באמצע הגלגלים בגזרת הבורא יתברך שנתן בה כח המושך פידוע להמחקרים, וכל עקר קיימה תולה ארץ על בלימה, דהיינו בחינת שפלות וענוה כנ"ל. ועל כן כשקוצרין את התבואה מהעפר כדי שתהיה למאכל אדם, כי ה' יתברך נתן כח בהארץ שתתן כח בהתבואה שמגדלת עד שיהיה כח המושך להתבואה להמשיך חיות להאדם על ידי שיאכל אותה פידוע בחוש שחיות האדם על ידי אכילתו ועקר האכילה הוא לחם שנעשה מהתבואה מחמשת מיני דגן. ועקר החיות שמקבל האדם על ידי האכילה הוא על ידי כח המושך שיש בהאכילה שנתן בה ה' יתברך כח המושך כזה שתוכל להמשיך חיות להאדם. וכל הכח הזה של הלחם והתבואה שהוא כח המושך להמשיך חיות להאוכלה הוא מקבלת מהארץ ששם כח המושך של כל הדברים כנ"ל. ועקר כוחה הוא מהצדיק יסוד עולם שבו תלוי הכל, כי הוא ענו מכל, בחינת מ'ה, שעל זה תולה הארץ וכל אשר בה כנ"ל ועל כן כשקוצרין את התבואה והקצירה הוא בחינת כח המכריח והמפסיק, כי קוצרין ומפסיקין את התבואה מהארץ. ועל כן חוששין שלא יתגבר ויתאחז, חס ושלום, הכח המכריח המפסיק דסטרא אחרא שהוא רוצה להפסיק ולמנע מהצדיק לגמרי, דהיינו שלא יפסיק את התבואה מבחינת עפר לגמרי, דהיינו מבחינת ענוה ושפלות שלא תתאחז הסטרא אחרא, שלא תביא את האדם האוכלה לידי גסות ונבהות, כמו שכתוב: "פן תאכל ושבעת ורם לבבך ושכחת וכו'". וכמו שכתוב: "ואכלת ושבעת השמר לך וכו'". כמו שפרש רש"י שם ואז, חס ושלום, ועצר את השמים וכו' והאדמה לא תתן את יבולה וכו',

^{כא} גם בדפוס ותרולד – הוא, ומתורלו – היא

^{כב} גם בדפוס ותרולד – למשוך, בתרולד – למשוך (אלא שהו' קצר ונראה למשוך) ומתרוצו – להמשיך

^{כג} כ"ע האם הטובה שנתן כן טוב שחלל פני שלח נמנה כדי למלא אצות שאין כפרי מנוסל

^{כד} עיין לק"ה ברכת הפירות הלכה ה' אות א) והנה מבאר היטב בהתורה הזאת ענין ברכת הפירות. וכמה וכמה צריך האדם לזהר לברך ברכת הפירות בכונה גדולה. כדי שיוכל למצא בחינת האבודות הנעלמים שם כמובן לעיל, כי גם בשנוהר ואינו אוכל הפרי עד שנתבשלה היטב, אף על פי כן גם שם יש ניצוצות הקדושות הרבה שהם בחינת האבודות הנזכרות לעיל שצריך לזהר מאד לבקשם היטב, כי זה כל האדם שנוהר בשביל זה לבקש אחר אבודות. שהם בחינת הניצוצות הנפולין שהם בחינת נאבדים ונחמים שצריך כל אדם להשתדל מאד לבקשם ולחפשם כל ימי חייו. ובפרט אם כבר חטא ופגם כפי מה שפגם. ובפרט פגם הברית שעל ידי זה חזר ואבד

כי יש דברים אבודים דהיינו כלל הניצוצות הקדושים כלים שבורים שנפלו ונאבדו בעולם, **ויש בזה דברים נפלאים, סודות נסתרים ונוראים מאד רזין עילאין** כמבואר בספרי הקבלה סוד השבירה והתיקון. **והעיקר שהאדם צריך ליזהר מזה מאד** שלא למנוע את בירור ומציאת הניצוצות הקדושים, **היינו שלא לאכול פרי קודם שנתבשלה כל צרכה.**

ודע כי גם כשמבשלין הפירות כ^ה בביתו דהיינו שמבשל פירות בוסר במים או בכבוש כמבושל עד שמתרכך אינו מועיל לזה. **אבל אם הפירות שלא נתבשלו כל צרכן על האילן,** נתלשו בגמר גידולן אע"פ שהוא קודם גמר בישולן אזי אם הם מונחים איזה זמן עד שנעשין מבושלין מאליהן **בתלוש, זה מועיל, ומותר לאוכלן** אבל אם נתלשו קודם גמר גידולן לא יועיל מה שמניחן כי לא יתמתקו אלא ירקבו.

וזה דהיינו פרי שנתלש קודם זמנו רומה כמו האדם שהוא יגע דהיינו עושה איזה מאמץ גדול כגון ריצה **והוא מרחף רחופות** דהיינו מתנשף הרבה בפיו ^כ(שקורין סאפיין) **עד אשר ינוח. כמו כן אלו הפירות שנתלשו קודם שנתבשלו כל צרכן צריך להמתין עד שינוחו מרחיפתן** דהיינו שעד עכשיו היה הפרי מתאמץ לשאוב לו חיות וכשנתלש עד שיפסד וירקב או שיגמר בישולו בתלוש ממשיך בו עדיין כח השואב ומושך, ואם נגמר בישולו בתלוש נח הכח מושך ואז **יש היתר לאוכלן : והדברים סתומים** ^כ :

ודע שיש מלאך, ותחתיו כמה ממונים מסתמא גם הם מלאכים, אלא שהראשון מלאך ממונה על כל המין של עשב והם כל אחד ממונה על עשב אחד **וכולם אווזים בידם שופרות** ^כ שופר של גאולה לקבץ נדחים אבודים ניצוצות קדושים הנ"ל. **והם עומדים וחופרים תמיד** חופרים מלשון חיפוש כמו לחפור את הארץ ^כ, **ומחפשים תמיד אחר אבידות** הם הניצוצות הקדושים שברי הכלים הנ"ל. **והם תוקעים תקיעה תרועה** ^ל ואח"כ חוזרים ותוקעים תקיעה ^{לא} ולא הזכיר שברים כנראה כי נקט העיקר הכתוב בתורה יום תרועה ^{לב} אבל השברים הם מספק ^{לז} דהיינו השכחה דהיינו שנאבדה ההלכה

בעצמו אבדות הרבה כמוכן שם שעקר האבדות הוא על ידי תאוות. ועקר על ידי פגם הברית שמשם נמשכין כל הנדחים ונאבדים. וצריך כל אחד לחוש על חיייו לחפש ולבקש מאד אחר האבדות האלו. ובש"ב בקש ויחפש היטב בודאי ימצא, כי יגעתי ולא מצאתי אל תאמין. וזה עקר התשובה על העונות כמו שכתוב, ושבת עד ה' אלקיך וכו'. אם יהיה נדחף בקצה השמים משם יקבצך יי אלקיך ומשם יקחך. וכתוב, ובקשתם משם את יי אלקיך ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך. וכתוב, אם תבקשנה ככסף וכמטמונים וגו'

^ה בתקפא-בב תו

^ה נמצא כבר בדפרי. ובכל המהדורות עד תרלו נדפס נקוד פתח מתחת לסי' – סאפיין, ומתוצו נמחק. ובמנוקדים נדפס סאפיין בקמץ

^כ **ואם מוהרנ"ת** הגאון אמר שהם סתומים מי יכול לפתוח סתימתן, אבל כיון שרבינו גילה דעתו שרוצה שנעיין בתורתו ונחדש בה כפי כוחינו אפילו אם לא נזכה לכוחין לדעתו רק לא לחדש הלכה למעשה נגד הש"ע, לכן בדרך אפשר עפי" מה שכן גילה ניסיתי לבאר קצת כפי יכולתי ואם שגיית הוא רחום יכפר עוןך.

^כ **ליקוטי הלכות** ברכת הפירות הלכה ה' אות א' – ה' יתברך חמל עלינו ונתן לנו ראש השנה הקדוש ראשון לתשובה. וצונו לתקע אן בשופר שעל ידי זה עקר הבקשה והחפוש אחר האבדות שאבד כל אדם על ידי תאוותיו ועוונותיו שזה עקר התשובה והתקון פנ"ל. ועל כן מבקשין בברכות שופרות דיקא על קבוץ הנדחים, כמו שכתוב, תקע בשופר גדול לחרותנו ושא נס לקבץ גליותינו וקרוב פוזרינו וכו'. וכן בכל יום בתפלת שמונה עשרה מתפללין על קבוץ נדחים ומתחילין תקע בשופר וכו', כי עקר קבוץ נדחים שהם בחינת האבדות הנ"ל הוא על ידי שופר פנ"ל.

^כ **והושע פרק ב** (ב) ויאמר למלך וירחו לאמר הנה אנשים באו הנה הלילה מבני ישראל לחפר את הארץ:

מצודות ציון – (ב) לחפור – לרגל ולחפש, כמו (איוב לט כא): יחפרו בעמק, על שם שהמחפש דבר מה בקרקע חופר בה:

^ל **ולא הזכיר כאן שברים** אלא רק תרועה שהיא לשון תורה. ואולי לא רצה להזכיר שברים כיון שמדובר כאן בתיקון השברים. שהרי בכל המקומות שהזכיר תקיעה תרועה הזכיר גם שברים עיין תורה כב תורה ס' ותורה ה' תנינא (ועיין תורה לה שתרועה גם היא לשון שברים. וכמ"ש תרועים בשבט ברזל לשון כותל רעוע)

^{לא} **לכאורה יש חילוק** בין שופר של ראש השנה לשופר גדול של קיבוץ גלויות כמ"ש תקע בשופר גדול לקבץ גלויותינו, שהוא שופר של גאולה ויובל וחירות. כי שופר של ר"ה הוא לעורר ישנים כידוע (כי הוא לעורר את ז"א אחרי הניסור). ושופר של גאולה הוא לקבץ נדחים ולשחרר עבדים. והאבדות הן קיבוץ נדחים דייקא. אבל צ"ע כי ברמב"ם הלכות שמיטה פ"י הל' י' יא מבואר שתקיעת שופר של יובל בי' תשרי שנת החמישים דכתיב "והעברת שופר תרועה" תוקעים תשע כמו בר"ה. כי שופר של יובל ושל ר"ה אחד הוא. והיא משנה בגמ' ר"ה כו. וכן במוסף של ר"ה מזכירים גם את הפסוק תקע בשופר גדול שמדבר מגאולה וקיבוץ נדחים. ונראה שאע"פ שיש בתקיעת שופר שתי כוונות שתייהן נמצאות בראש השנה וכן מבואר בלק"ה ברכת פירות ה'.

^{לב} **במדבר פרק כט** (א) ובחדש השביעי באחד לחדש מקרא קדש יהיה לכם כל מלאכת עבדה לא תעשו יום תרועה יהיה לכם:

ברורה בזה וגם על זה צריך לתקוע בשופר (ר"מ רביבו) ואולי כי כוונתם לתקן את השברים לכן לא רצה רבינו להזכיר בפירוש שברים. **וכשהם מוצאים איזה אבידה נעשה רעש ושמחה גדולה.**

עד כאן דיבר בכלליות על אבידות ובכלליות הכוונה לשברי הכלים שבבריאת העולם כנ"ל. ועתה ידבר על אבדות שהאדם בחטאיו מאבד גם ניצוצות שכבר מצא. כי החטא הוא הסתרת האלוקות דהיינו שמאבד ומעלים ניצוץ אלוקות שכבר נמצא.

כי יש כמה דברים אבודים, היינו מה שאובדים אבידות הרבה ע"י התאוות בבחי' תאוות רשעים תאבד (תהלים קיב)/ל"ו פשט הפסוק שתאוות הרשע לראות בנפילת הצדיק היא תאבד ולא תתקיים, ורבינו דורש שע"י התאוות ובעיקר התאוה הידועה (לק"ה) מאבד הרשע גם ניצוצי קדושה שכבר נמצאו בעולם, כי כל עבירה היא שעושה מה שהקב"ה אסר עליו, דהיינו שמתעלם ממצויאות הקב"ה, שזה הפך ממש ממצויאת האבידות, שהן גילוי ניצוצי אלוקותו ית' בעולם. **ואפי' מי שהוא צדיק הוא אובד ג"כ לפעמים, בבחי' יש צדיק אובד בצדקו (קהלת ז)/ל"ה** דהיינו שיש צדיק שמרוב צדקותו הוא חוטא כגון שמרבה בתעניות ומזיק את גופו. וזהו **ואפי' הצדיקים החופרין ומבקשים אחר אבידות [ל"ו]** דהיינו שהם עוסקים גילוי אלוקותו ית' בעולם אעפ"כ **הם אובדים ג"כ לפעמים** כנ"ל בבחי' אל תהי צדיק הרבה, כגון שאול המלך שהיה צדיק גמור/ל"ו וע"י שטעה וריחם על רשעים, סופו שהתאכזר לצדיקים, **בבחי' יחפרו ויאבדו (תהלים פג)/ל"ח**, פשט הפסוק יחפרו מלשון בושה, שדוד המלך מבקש מהקב"ה שאויביו יתביישו ויאבדו מן העולם, ורבינו דורש יחפרו לשון חיפוש דהיינו **שאפי' הצדיקים החופרים אחר אבידות, חוזרים ואובדים לפעמים, וזה בחי' עת לאבד (קהלת ג)/ל"ט** דהיינו יש זמן שגורם לאבד. ואולי רומז רבינו כאן לצדיק הנ"ל שלפעמים מאבד מרוב צדקות, כי לא בקי ברצוא, ולפעמים הזמן גורם לו

תרגום אונקלוס – (א) וברחא שביעאה בחד לירחא מערע קדיש יהי לכוון כל עבידת פלחן לא תעבדון יום יבבא יהי לכוון:

תורה תמימה – תרועה. כמה שיעור תרועה – כשלוש יבבות ז', והתניא, שיעור תרועה כשלושה שברים ח-אמר אביי, בהא פליגי דכתיב יום תרועה יהיה לכם ומתרגמינן יום יבבא יהיה לכוון, וכתיב (שופטים ה') ותיבב אם סיסרא, מר סבר גנוחי גנח ומר סבר ילולי יליל <ט> [ר"ה ל"ג ב']:

<ט> באור הענין, כי מאן דס"ל כשלושה כחות כל שהוא ס"ל דהפי' יבבא ילולי יליל כאדם הבוכה ומקונן קולות קצרים סמוכין זל"ז, ומ"ד כשיעור שלש שברים דהיינו בהמשך מעט ס"ל דיבבא ענינו גנוחי גנח כאדם הגונח מלבו בדרך החולים שמאריכין בגניחותיהן, וזהו ענין יום תרועה, וא"כ הוי שיעור תרועה כשיעור שלש כחות ממושכים קצת או כשעור תשעה כחות קצרים כמו תרועה שלנו, מפני שכל כח ממושך אוצר בתוכו שלש כחות קצרות. -:

והנה להלכה לא הכריעו בגמרא הפירוש של יבבא, וא"כ נשאר ספק בשיעור התרועה אם הוי כג' קולות וכל אחת בהמשך מעט כשברים שלנו או אם הוא תשעה קולות כתרועה שלנו, ולכן מבואר בגמרא שתיקן ר' אבהו בקטרי לתקוע ג' פעמים תשר"ת וג' פעמים תש"ת וג' פעמים תר"ת, ובזה יוצאים ידי הספיקות, ועיין באו"ח סי' תק"ץ ולא ראינו להאריך בדבר שנתבאר כל צרכו בספרי הפוסקים:

ל' כנ"ל שבגמ' ר"ה לג: לומדים כיצד התרועה מהפסוק ותיבב אם סיסרא ונחלקו מה הכוונה האם גנוחי דהיינו שברים או ילולי דהיינו תרועה.

ל"ד תהילים פרק קיב (י) רָשַׁע יִרְאֶה וְכַעַס שָׁנִיו יִחַרְק וְנָמַס תְּאֻת רָשָׁעִים תֵּאבֵד:

רד"ק – (י) רשע יראה וכעס, כשיראה הרשע בכבוד הצדיק, יכעס מרוב הקנאה, וכן שניו יחרק, עליו. אילו היה בו כח להאבדו היה עושה. ונמס, ימס לבבו מן הקנאה. על דרך (משלי יד, ל) ורקב עצמות קנאה. תאות רשעים תאבד, מה שמתאווים הרשעים לראות ברעת הצדיק תאבד אותה התאוה, כי לא יראו לעולם ברעתם. או פירוש תאות רשעים, הטוב שמתאווים לעצמם, אבל בצדיקים נאמר (שם י, כד), ותאות צדיקים יתן:

ל"ה קהלת פרק ז (יד) בְּיוֹם טוֹבָה הָיָה בְּטוֹב וּבְיוֹם רָעָה רָאָה גַם אֶת זֶה לְעֵמֶת זֶה עֲשֵׂה הָאֱלֹהִים עַל דְּבַרְתָּ שְׁלֵא יִמְצָא הָאָדָם אַחֲרָיו מְאוּמָה: (טו) אֶת הַכֹּל רְאִיתִי בְּיָמַי הַבְּלִי יֵשׁ צְדִיק אֲבָד בְּצַדְקוֹ וְיֵשׁ רָשָׁע מֵאֲרִיף בְּרָעָתוֹ: (טז) אֵל תְּהִי צְדִיק הַרְבֵּה וְאֵל תִּתְחַכֵּם יוֹתֵר לְמָה תְּשׁוּמֶם:

אבן עזרא (טו) ענין אובד בצדקו שצדקו יאבידנו כמו המתענה תמיד:

רש"י (טז) אל תהי צדיק הרבה – כשאל שדימה להיות צדיק וריחם על הרשעים. ואל תתחכם יותר – לדון ק"ו של שטות ומה על נפש אחת אמרה תורה הבא עגלה ערופה וכו': עכ"ל. ועיין יומא כב:

^י עיין לעיל תורה קפח

ל"ו רש"י שמואל א-א פרק יג פסוק א-בן שנה שאול במלכו – אמרו רבותינו ז"ל (יומא כב ב:) כבן שנה, שלא טעם טעם חטא.

ל"ז תהילים פרק פג (יח) יִבְשׁוּ וְיִבְהֻלוּ עַדִּי עַד וְיִחְפְּרוּ וְיֵאבְדוּ:

מצודות ציון (יח) ויחפרו – ענין בושה כמו ויחפרה הלבנה (ישעיה כ"ד):

ל"ט קהלת פרק ג (ו) עַת לְבַקֵּשׁ וְעַת לְאָבֵד עַת לְשִׁמּוֹר וְעַת לְהִשְׁלִיךְ:

רש"י (ו) עת לבקש – כענין שנאמר (יחזקאל לד) ואת האובדות אבקש, לענין נדחי ישראל. ועת לאבד – ועת שאבדם בגולה שנאמר (ויקרא כז) ואבדתם בגוים. עת לשמור – (במדבר ו) יברכך ה' וישמרך כשאתם עושים רצונו. ועת להשליך – (דברים כט) וישליכם אל ארץ אחרת:

להיות בשוב, והוא מאבד את הדביקות כי לא בקי בשוב. ובזמרת הארץ¹² ביאר הטשרינער רב שמשמים גורמים לצדיק לאבד, כדי שע"י שמתאמץ לחפש אבדותיו, ימצא עוד אבדות של אחרים.

וזה תאוות רשעים תאבד ר"ת תר"ת דהיינו שבראשי תבות של הפסוק המדבר על הפגם, רמוז התיקון. **כי המלאכים המחפשים אחר האבדות שהם בחי' תאוות רשעים תאבד, הם אווזים בידם שופרות ותוקעים תר"ת** תקיעה תרועה תקיעה, דהיינו שופר של קיבוץ נדחים כנ"ל.

וגם הזכיר אז שקשה מאד מאד להיות מקבל ונראה הטעם כי זה פוגם בענין מציאת האבדות הנ"ל (מורה"ר/ת/מא/מ"ב/מ"ג) ואולי אפ"ל כי מציאת האבדות היא ע"י כוונות אלול כנ"ל והמקבל קשה לו מאד לכווין הכוונות אלול. כי המקבל מבשר ודם ע"ז בקל נופל להשתדלות למצא חן בעיני הנותן/מ"ד ומפנה תקוותו

¹² דהיינו כי ע"י שאובדים איזו אבדות נתעוררים ביותר לחפש אחר אבדתם עד שמוצאים ע"ז גם אבדות אחרות ביותר. כגון דוד המלך שחטא בבת שבע ואמר חז"ל שראויה היתה לו אלא שאכלה פנה דהיינו אכילת פרי קודם בישולו, וע"ז מצא אבידה נפלאה שהיא תשובה לרבים שנתגלתה על ידי זה.

¹³ **עין שיחות הר"ן** סוף אות קפ - ואמר אז שקשה מאד מאד להיות מקבל וכפי הנראה הוא שמקבל מזיק ופוגם בענין האבדות, שעל ידי זה באין אבדות, כך נראה לי מדבריו, והדברים סתומים ונפלאים ונוראים מאד. ועין מזה בספר לקוטי תנינא (שנח) מענין הכוונות אלול שמוסוגל לפגם הברית ומענין הפירות שלא נתבשלו, כי הכל אחד עם הנ"ל. כך שמעתי בפרוש מפיו הקדוש ואין אתנו יודע עד מה: עכ"ל.

¹⁴ עין שיחות הר"ן סימן קפ וספר המדות ערך נהנה מאחרים אותיות ב' ו' ז' גם עין שיחות הר"ן קנ.

¹⁵ **שערי קדושה** (מלהרח"ו) - ח"א שער ו' - ואל תקבל מתנות וכו' כי שונא מתנות יחיה, וה' מוריש ומעשיר והוא הנותן לך כח לעשות חיל. לכך השלך על ה' יהבך בכל לבבך והוא יכלכך.

עוד עין אמרי יוסף - תזריע - דהנה נודע מה שאמר שלמה המלך ע"ה (משלי טו, כז) שונא מתנות יחיה, ויש לדקדק הלא ראינו מרבוינו הקדושים שקבלו ממון מכל ישראל. אך האמת הוא עפ"י מה שמבואר בספרים הקדושים ובפרט בסוף סה"ק נועם אלימלך בלקוטי שושנה בהאגרת מבנו הקדוש שכתב שם וזה לשונו, ואם תרצה לומר אם הצדיקים שונאי בצע מדוע לוקחים ממון מבני אדם, אף אם היו נותנים להם כל היום, אהובי אחי יש לי בזה כמה טעמים כמוסים אשר אי אפשר להעלותם על הכתב, אך הפשוט הוא גם כן אמת, שמעולם אין מניחין ממון בקופסא ולא לן אצלם אף לילה אחת הממון, רק מוציאים אותם לצורך עניי ישראל ולצורך בתולת ישראל להשיאם וכו', או שנותנים ממון לפדיון שבויים, ומחזיקים לומדי תורה שאין משגיחין עליהם אחרים להחזיקם כו'. וזה פירוש הפסוק (משלי יא, כא) יד ליד לא ינקה רע, ר"ל כשלוקח מיד ונותן ליד אחר, עושה טובה לזה שלוקח ממנו, שהרע המקטרג עליו למעלה לא ינקה אותו מנכסיו, מלשון פלוני יצא נקי מנכסיו (ב"ק מא). עכ"ל:

¹⁶ ועיין בזה תורה טו - ועקר האמת הוא, בשאין האדם נצרך לבריות. כי 'כיון שצריך האדם לבריות, משתנה פניו ככרום, לכמה גונון' (ברכות ו:). כי מי שהוא נצרך לבריות, קשה לו מאד להתפלל ברבים, וטוב ונוח לו להתפלל ביחיד. כי ברבים נופלין עליו פניות גדולות ושקרים, שעושה תנועות ושקרים בתפלתו בשביל בני אדם, מאחר שהוא נצרך להם. ואפלו מי שאין נצרך לבריות בשביל פרנסה, כי מתפרנס משלו, אף על פי כן יש שהוא נצרך לבריות, בשביל כבוד, או בשביל דבר אחר, דהיינו שיש לו תאוה של כבוד וחשיבות וכיוצא. נמצא שהוא נצרך לבריות, שהוא צריך לכבוד וחשיבות שלהם. ואזי בשאין נצרך לבריות באיזה בחינה, יוכל ללל בשקר גדול בתפלתו, דהיינו לעשות תנועות בשקר בשביל בני אדם כנ"ל: ...וכו' ע"ש.

ועיין לקוטי הלכות חו"מ הלכות מתנת שכיב מרע הלכה ב אות ב' - כי באמת לכאורה קשה אם כן הצדיקים הגדולים שרבים ככלם פרנסתם ממה שמקבלים מהמון עם, אם כן לפי זה הם רחוקים חס ושלום מן האמת חס ושלום:

וכבר שמעתי בפרוש מעין קשיא זו מפי רבנו הגדול זכרוננו לברכה בזה הלשון, על מה שאנו מבקשים, ואל תצריכני לידי מתנת בשר ודם. איך אלו המקבלים שפרנסתם מזה איך הם מכונים בתפלה זו (כל זה שמעתי מתוך שיחותיו הקדושות שספר מזה בצחות לשונו הקדוש ולא שמעתי התרוץ על זה). אך באמת עקר בקשתנו הוא: ואל תצריכני לידי מתנת בשר ודם, 'בשר ודם' דיקא, כי באמת עקר התכלית שצריכים לידע כי אין עוד מלבדו אין עוד ממש, דהיינו שאין שום דבר נמצא בעולם כלל רק הוא יתברך לבדו כי ה' הוא האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד, 'אין עוד' ממש, כי אין שום דבר נמצא בעולם כלל לא רק הוא לבדו יתברך כי הכל הכל. וכלא כלא קמה, כלא ממש וכן ראיתי בשל"ה שפרש כן הפסוק הנ"ל וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד, ולפי פשוטו הפונה שאין עוד אלקים וזלתו יתברך, אבל הוא ז"ל פרש שהפונה שצריך לדעת ולהשיב אל לבו שרק ה' הוא האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת ואין עוד שום נברא ושום נמצא כלל, כי הכל אין ואפס ממש והכל בטל במציאות ממש נגדו יתברך. והן למעלה והן למטה בשמים ממעל ועל הארץ מתחת הכל הכל ואפס ממש רק ה' הוא האלהים ואין עוד שום דבר כלל, ודבר זה אי אפשר להסביר רק כל חד לפום מה דמשער בלבה. נמצא שעל פי האמת שהכל בטל נגדו יתברך. והפעל נכלל בכח בחינת סוף מעשה במחשבה תחלה. ועל כן אפלו בשמקבלים מאחד פרנסה או פיזיאל הוא מקבל ממנו יתברך בעצמו מאחר שידע שהכל אין ואפס ומקשר הפעל אל הכח כנ"ל אזי הוא מקבל רק מהכח הראשון דהיינו מהבורא יתברך. וזה עקר בקשתנו שאנו מבקשים, ואל תצריכני לידי מתנת בשר ודם, 'מתנת בשר ודם' דיקא שלא לטעות ולחשוב חס ושלום שמקבל מהבשר ודם ממש, דהיינו מגשמיית הגוף רק אפלו בשמקבל מאדם ידע שמקבל מהכח הראשון, כי הפעל מקשר בהכח וכנ"ל. וזה בחינת מה שכתב רבנו זכרוננו לברכה (נמוה סו) שעקר האמת הוא בשאין נצרך לבריות כנ"ל, כי עינינו רואין שרב בני אדם הם נצרכין לבריות, כי מתפרנסין זה מזה וכל אחד צריך לטובתו של חברו ומאחר שהוא צריך לאיזה דבר לחברו הוא בכלל נצרך לבריות, כמובן שם במאמר הנ"ל ואם כן בודאי כמעט כל העולם הם נצרכין לבריות. אך העקר הוא בחינה הנ"ל, דהיינו לידע שהכל מקשר בו יתברך ובטל נגדו יתברך ממש וכל מה שמקבל מחברו הכל מקבל ממנו יתברך ממש וכנ"ל ואזי הוא בודאי אינו נצרך לבריות אף על פי שמקבל מהם כנ"ל מאחר שידע ואת בידעה ברורה וזכה. וזהו בחינת אמת, כי זה עקר האמת ששיודעין שהפעל מקשר בהכח וכלא חד ואין שום דבר בלעדו יתברך כנ"ל רק כלא חד אז דיקא זוכין לאמת, כי עקר האמת הוא רק אחד וכמבאר היטב בדברי רבנו זכרוננו לברכה במאמר

למילוי חסרונותיו אל בני אדם. ולכן למקבל מאד קשה לכוון כוונות אלול הנ"ל שלא להסיח את הדעת מהקב"ה ולהיות מצפה לכל מילוי חסרון רק ממנו ית'. עוד גם מצד מהות המקבל שהוא בחי' מלכות דלית לה מגרמא חיות כלל שעל כן העני חשוב כמת^מ ושווא מתנות יחיה. ואעפ"כ אם זוכה לכווין תמיד כוונות אלול להיות דבוק בו ית' בכל מצב בין בעליה ובין בירידה אזי יכול להיות מקבל בלא נזק כלל כמו דוד המלך שעברו עליו צרות בלי סוף וע"י בקיאותו ברצוא ושוב בכוונות אלול זכה להפוך את המלכות ממות לחיים ממש ונקרא דוד מלך ישראל חי וקיים לעד. וכן יש צדיקים גדולים שאע"פ שהם מקבלים נחשב להם נתינה^מ וכמו שמצינו במעשה מז' בעטלרס ביום השישי.^מ

וגם הזכיר אז קנאת סופרים תרבה חכמה {ב"ב כא.}. אולי אולי אפ"ל כי קנאה היא ממש הפך כוונות אלול כי המקנא בחבירו היינו שמסתכל על חבירו ורוצה להיות חשוב ומצליח יותר ממנו וזה פגם גדול כי צריך לדעת שזה מעשה שלי וזה מעשה שלו (כמבואר במעשה מתם וחכם) ולכל אחד יש עבודת ה' השייכת לו לפי הכלים שקיבל כפי מה שבא לתקן בעוה"ז. ועל כן כתיב (משלי יד) ^מ "ורקב עצמות קנאה" כי בכוונתו לכבוד עצמו פונה מהקב"ה ומנתק עצמו ממקור החיים, לכן אפילו עצמותיו שבדרך כלל לא מרקיבות, אצלו הן ירקבו. אבל קנאת סופרים הם התלמידים (מהרש"א שם) שרוצים לקנות חכמת התורה הקדושה ומתחזקים מחבריהם המוצלחים יותר להתחזק גם הם יותר בלימודם, ואין כוונתם להתגאות אלא באמת להוסיף חכמה דקדושה שהיא בעצמה כוונת הדביקות בו ית' דהיינו כוונות אלול הנ"ל.

ולא ביאר כל זה, כי הם דברים סתומים וחתומים גם נשכח קצת, כי לא כתבתם בזמנו כ"א בדרך רמז (כאשר נדפס כבר בהדפסה ראשונה רוצה לומר שכיון ששם נדפס רק בראשי פרקים נשכחו הפרטים שבזה שנאמרו בזמנו^מ).

אמר רבי עקיבא בְּשִׁתְּגִיעוּ לְאֲבְנֵי שֵׁשׁ טְהוֹר אֶל תֹּאמְרוּ מִים מִים (סימן נא). עֵינַי שֶׁם הֵיטֵב, כִּי עָקַר הָאֲמִתּוּת הוּא רַק בְּשִׁמְקֵי שְׂרִיף אַחַר הַבְּרִיָּאָה בְּקִדְּם הַבְּרִיָּאָה שְׁהוּא בְּלֵא חַד, עֵינַי שֶׁם הֵיטֵב:

^מ זוהר ח"ג דף קיג: תא חזי, אמאי עני חשוב כמת, מאי טעמא, בגין דההוא אתר גרים ליה, דהא באתר דמותא הוא שכיה, ובגין כך אקרי מת, ההוא דחייס עליה, הוא יתיב ליה צדקה, אילנא דחיי שריא עלוי, כמה דאת אמר (משלי י"ב) וצדקה תציל ממות, וכגוונא דעביד בר נש לתתא, הכי נמי עביד לעילא ממש, זכאה חולקיה דוכי למעבד שמא קדישא לעילא, בגין כך צדקה סליק על כלא: והני מלי צדקה לשמה...עכ"ל.

וכן מצינו בנשמת דוד המלך כיון שהיא מבחי' מלכות ובאה לתקן ספירת מלכות לכן היה צריך להיות מצד מהותו נפל ועל כן הוצרך לקבל שבעים שנה מאדם הראשון. והתיקון לזה הוא כשהמלכות היא קשורה בחוץ למקור החיים דהיינו להקב"ה בלשון הזוהר נקרא לעשות מצק צדקה ובמקום אחר לעשות מצדק אמונה. וזו היתה המעלה של דוד המלך שעם כל הצרות שעברו עליו תמיד היה קשור בכוונות אלול להקב"ה עד שזכה לתקן המלכות בשלימות עד שנאמר עליו דוד מלך ישראל חי וקיים. דהיינו אע"פ שמצד שרשו הוא נפל וחסר חיות זכה להיות נקרא חי.

^מ עיין קדושיין דף ז. ...הכא באדם חשוב עסקינן דבההיא הנאה דקא מקבל מתנה מינה גמרה ומקניא ליה נפשה. אמנם יש גם בחי' כזו אבל לא לזה כוונת רבינו כאן אלא למדרגה גדולה מאד כמבואר בשיחות הר"ן קנ.

עוד מדרגה בזה נמצא בנעם אלימלך שצדיק שלא משאיר אצלו את הממון אלא מיד מחלק לעניים הגונים זה נחשב נתינה כי מזכה בזה את הנותן לו כנ"ל בהערה.

אולי אפ"ל ביאור העניין שצדיק קבלתו נתינה עפ"י המבואר בשער הכוונות ברכות השחר על אלקי נשמה שנתתה בי וכו' - מבאר שם - ואתה עתיד ליטלה ממני כו' הוא בסוד מ"ג ואח"כ אתה עתיד להחזירה בי בבקר בסוד חדשים לבקרים: הכי נמי קבלת הצדיק הוא מעלה את המתן ומעשה הנתינה מייין נוקבין וע"י מעורר ירידת מ"ד בשפע גדול לנותן נמצא בקבלתו הוא נותן יותר ממה שקיבל.

^מ עיין שיחות מוהר"ן - אות קג - פעם אחת אמר: אצל מי שאני לוקח ומקבל ממון וכיוצא, אני נותן לו. כי בזה שאני מקבל אני נותן (והוא ענין המבאר בהמעשה של יום הששי מהשבעה בעטלירס שהתפאר אחד את עצמו בנפלאות הכח שיש לו בידו, עיין שם): עכ"ל.

ובאמת היא מדרגה נפלאה ונעלמת מאד מאיתנו כפי המבואר שם שיש עשרה מיני חומות של מים לשם ברחה הבת מלך ורק מי שיכול לתת עשרה מיני צדקה שכולם הם בבחי' זו שקבלתו היא נתינה, הוא יכול לעבור את העשר חומות ולהגיע אל המלכה ולרפא אותה ע"י שיוודע גם העשרה מיני דפק ועשרה מיני נגינה כמבואר שם. וסוד העשר חומות שצריך לעבור ע"י הצדקה הנ"ל הוא סוד החלל הפנוי, שהוא בסוד ההוא קמצא דלבושיה מניה (כמבואר בלק"ה תולעים ד' ח') כי הם חומות של מים בתוך מים ומקיפות מבצר של מים וכיון שהכל מים כיצד יתכן שיש שם מבצר וחומות, אלא בסוד נעלם של קושיות מהחלל הפנוי שא"א להבין, (כמבואר קצת בתורה סד) ורק צדיק נורא ועצום שיוודע עשר מדרגות של קבלה שהיא נתינה (בבחי' וצדקתן כגלי הים) הוא יכול להיכנס לים הקושיות מהחלל הפנוי וע"י עשרה מיני נגינה לרפא מהם את הבת מלך שנפלה בהם.

^מ **בבא בתרא דף כא.** ואמר רבא האי מקרי ינוקי דגריס ואיבא אחרינא דגריס טפי מינייה לא מסלקינן ליה דלמא אתי לאיתרשולי רב דימי מנהרדעא אמר כ"ש דגריס טפי קנאת סופרים תרבה חכמה.

^מ **משלי פרק יד (כט) אָרָךְ אֶפְיִם רַב תְּבוּנָה וְקֶצֶר רוּחַ מְרִים אֲוֵלַת: (ל) חַיִּי בְּשָׂרִים לֵב מִרְפָּא וְרֶקֶב עֲצָמוֹת קָנָה:**

עיי"ש ביאור הגר"א שמי שמחריש ומצדיק הדין כשמבזים אותו או גם בשרו לא ירקב בקבר ואילו המקנא בחבירו אפילו עצמותיו ירקבו.

¹ נכתב בסוגריום בתקפא.

^מ הכוונה שכל הסיפא מתיבות והדברים סתומין עד כאן אינם בדפוס ראשון משנת תקס"ה אלא בר"פ בלבד. ועיין שיחות הר"ן סימן קפ ששם ביאר קצת יותר מנאן. גם עיין לק"ה ברכת הפירות הלכה ה', ועלים לתרופה סימן סד (או עא) (מכתב מניסן תקצב).

יבואמר, שכל הנ"ל דהיינו ענין כוונת אלול שהם תיקון לפגם הברית [21] וענין הפירות הנ"ל, וענין זה של המלאך וכו' כנ"ל, דהיינו חיפוש האבידות הכל אחד כמבואר בתורה פז תנינא. ויש בזה רזין גדולים :

עד כאן ביאור חברותא לתורה פח תנינא

²² בדפוס - ודע

²³ כנ"ל בתורה פז תנינא ובתורה ו'. ועיין קדושין ב: דרכו של איש לחור אחר אשה וכו' משל לאדם שאבדה לו אבירה

